

یک داستان

پوشه‌ی الکترونیک

● شیبیا ملک

اکنون این سؤال مطرح می‌شود که مشخصاً در آموزش و پرورش، منظور ما از پوشه‌ی الکترونیک چیست؟ در حوزه‌ی آموزش و ارزش‌یابی، تعریف‌های متفاوت و گاه ناسازگاری از آن ارائه شده است. در صفحه بعد چند تعریف را ملاحظه می‌کنید. با توجه به تعریف‌ها، متوجه نقش فلسفه‌ی یادگیری، در به کارگیری پوشه‌ی الکترونیک می‌شویم. همان‌طور که تخته‌ی کلاس می‌تواند در خدمت آموزش سنتی و یا آموزش مبتنی بر نظریه‌های فراشناخت باشد، پوشه‌ی الکترونیک هم با توجه به نظریه‌ی یادگیری مورد قبول، به شیوه‌های متفاوت به کار گرفته می‌شود.

دیدگاه‌های ناسازگار

آیا اگر با شیوه‌ی سنتی آموزش دهیم، پوشه‌ی الکترونیک به کار ما نمی‌آید؟
آیا پوشه‌ی الکترونیک تنها به کار آموزش با روش ساختارگرا می‌آید؟

دکتر **هلن بارت**^(۱) و همکارانش، در تحقیقی پارادایم‌های متفاوت و گاه متناقض را در چگونگی مواجهه و به کارگیری پوشه‌های الکترونیک مورد بررسی قرار دادند. بنابر یافته‌های این تحقیق، به منظور برنامه‌ریزی برای به کارگیری پوشه‌ی الکترونیک، ابتدا باید بنیان‌های نظری دیدگاه حاکم بر نظام آموزشی را در نظر گرفت [6].

در دیدگاه سنتی‌تر، پوشه‌های کاغذی براساس جمع‌آوری، انتخاب و برقراری ارتباط شکل می‌گرفت. با ورود فناوری، این پوشه ابعاد دیگری هم پیدا می‌کند: آرشیو کردن، برنامه‌ریزی و...

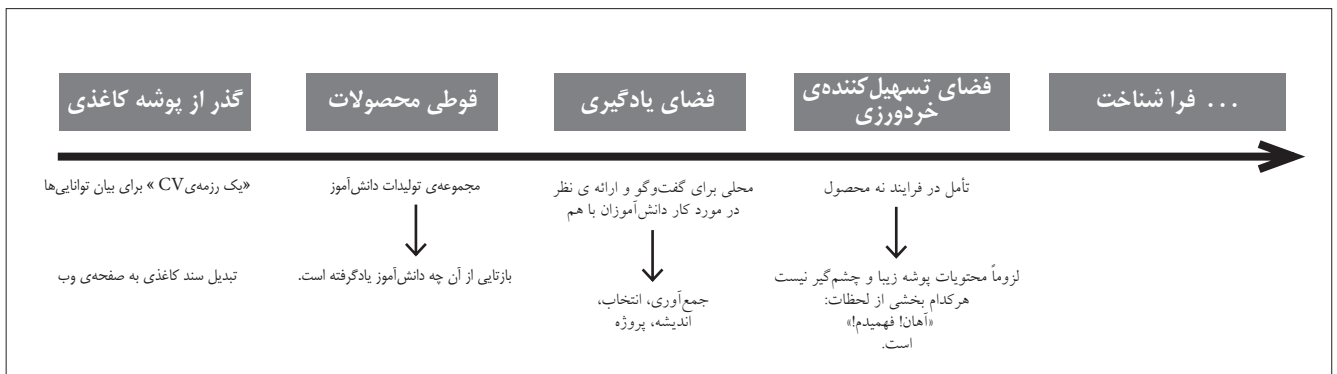
برخی از دوران پیش‌ازدبستان، خاطره‌ی خوشی از پوشه‌های کاغذی داریم که کاردستی‌ها و نقاشی‌هایمان را در بر می‌گرفت و گاه آخر هفته با ما روانه‌ی خانه‌مان می‌شد. گاه در مهمانی‌های خانوادگی، محتویات این پوشه‌ها مجالی فراهم می‌کرد برای خودنمایی. با ذوق و شوق، نقاشی و کاردستی را از دل آن بیرون می‌کشیدیم و به دیگران نشان می‌دادیم. (شاید بیشتر مادران ذوق دارند تا هنرهای فرزندانشان را نمایش دهند).

حال وقتی این پوشه الکترونیکی شود، چه بر سرش می‌آید؟ آیا به تعدادی سند و نوشته تقلیل پیدا خواهد کرد؟ آیا پوشه‌ی الکترونیک، هنگامی که روی صفحه‌ی تخت مونیتر می‌نشیند، تنوع، رنگ و بوی پوشه‌های کاغذی را دارد؟ آیا این پوشه همان گزینه‌ی «Folder» در رایانه است؟ آیا...

در پاسخ به این پرسش‌ها، بهتر است ابتدا بررسی کنیم اولین پوشه‌های کار الکترونیک در چه حوزه‌های شکل گرفتند. ابتدایی‌ترین پوشه‌های الکترونیک در زمینه‌ی آثار هنری پدید آمدند؛ پوشه‌ای از مجموعه عکس‌های یک عکاس، نقاشی‌های یک نقاش، چیزی در حد یک گالری آثار هنری. در این پوشه آثاری که هنرمند می‌خواهد دیگران ببینند، قرار می‌دهد. مجموعه‌ای که بدون کاستن از ارزش هنری آثار، آن‌ها را در معرض دید هزاران نفر در سراسر جهان قرار می‌دهد. بعدها از این امکان در حوزه‌های دیگر، مثل آموزش و پرورش، هم استفاده شد.

روند تکامل پوشه‌ی الکترونیک

در عرصه‌ی آموزش و پرورش، پوشه‌ی الکترونیک تقریباً مسیری را طی کرد که در نمودار ۱ می‌بینیم [۱].

مجموعه‌ای هدفمند از کارها و اطلاعاتی که بیانگر تلاش، پیشرفت و نتایج یادگیری یک فرد در یک بازه‌ی زمانی مشخص است و در برگزیده تأملات شخصی اوست. ابزاری در خدمت یادگیری مادام‌العمر است [۳].

مجموعه‌ای از کارها و تفکرات که به صورت دیجیتال ذخیره شده‌اند و در شبکه‌ی وب قابل دسترسی هستند [۲]. مبنای آن جمع‌آوری، انتخاب، اندیشه‌ورزی و برقراری ارتباط است. (برگرفته از پوشه‌ی الکترونیک کالج لاگاردیا)

■ مدلی که دانش‌آموز براساس آن، دانش خود را ارائه و با دیگران رقابت کند.

■ تکالیف و یا موقعیت‌هایی که به معلم امکان می‌دهد، عملکرد دانش‌آموز را مشاهده و بررسی کند.

■ روشی برای نتیجه‌گیری از شواهد مربوط به عملکرد دانش‌آموز. چگونه ساز و کاری برای یک پوشه‌ی الکترونیک در نظر بگیریم

که هم نیازهای یادگیری معنی دار و عمیق برای دانش‌آموز را پاسخ دهد و هم برای مسئولان مدرسه شواهدی فراهم کند تا بتوانند ارزش‌یابی معتبری به عمل آورند؟

این پرسش را به سادگی نمی‌توان پاسخ داد. بارت و همکارانش مدل مثلث مدیریت ارزش‌یابی را پیشنهاد می‌کنند [پیشین].

در این مدل باید فعالیت‌ها و تکالیفی طراحی شوند که سطوح متفاوت یادگیری را تفکیک کنند و در عین حال، امکان ارزش‌یابی عملکرد و نحوه‌ی ارائه‌ی دانش‌آموز را بدهد.

اما در نهایت معلم و یا نظام آموزشی از این پوشه چه انتظاری دارد؟ قرار است در این فضای الکترونیکی چه روی دهد؟

پاسخ نظریه‌های گوناگون یادگیری به این سؤال متفاوت است. در این‌جا دو سوی طیف نظریه‌های یادگیری، دیدگاه «اثبات‌گرایانه» و «ساختارگرا» را در زمینه‌ی به کارگیری پوشه‌ی الکترونیکی بررسی می‌کنیم.

دیدگاه اثبات‌گرا

هدف از تهیه‌ی پوشه‌ی الکترونیکی ارزش‌یابی نتایج یادگیری است و این نتایج معمولاً مشهودند. در این دیدگاه مفاهیم برای همه ثابت هستند و پوشه فضایی است برای ارائه‌ی نمونه کارهای دانش‌آموز که نشان می‌دهد، او چه چیز را و چه قدر آموخته است. پوشه یک محصول است.

دیدگاه ساختارگرا

پوشه‌ی الکترونیک یک محیط یادگیری است که در آن دانش‌آموز مفاهیم را می‌سازد. مفاهیم برای افراد مختلف ثابت نیستند، و در طول زمان و با سوگیری‌های مختلف تفاوت می‌کنند. پوشه یک روند است.

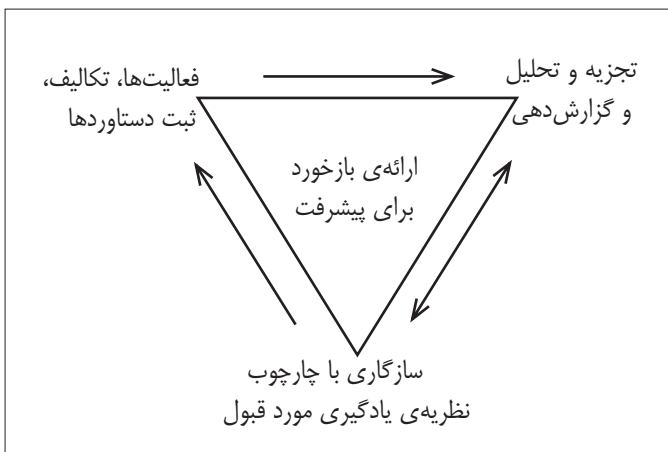
به نظرمی‌رسد پوشه‌های حاصل از این دو دیدگاه کاملاً متفاوت باشند. در یک سو، پوشه محصولی است در خدمت ارزش‌یابی و در دیگری روندی در خدمت یادگیری مادام‌العمر.

هر دو دیدگاه لازم‌اند و لزوماً اتخاذ یکی موجب کنار گذاشتن دیگری نباید باشد. نردبان یادگیری باید بر زمین محکمی تکیه زند. این پایه و زمین محکم می‌تواند دیدگاه اثبات‌گرا و رویکرد ساختارگرا پله‌های بالاتر آن باشد.

دانش‌آموز چه چیز یاد گرفته است؟

معمولاً مسئولان مدرسه داده‌های قابل اعتماد و قابل سنجشی می‌خواهند تا دانش‌آموز را با آن ارزش‌یابی کنند. از طرف دیگر، دانش‌آموز هم باید در مسیر یادگیری مادام‌العمر قرار گیرد.

چگونه این دو هدف را برآورده سازیم؟ هر ارزش‌یابی بر سه بنیان استوار است:

نمودار ۲. مدل مثلث مدیریت ارزش‌یابی

چگونه هم نیازهای یادگیری و هم ارزش‌یابی را در پوشه مدنظر قرار دهیم؟

نمودار ۳ را که نموداری مفهومی است، بارت و همکارانش برای پاسخ به این سؤال طراحی کرده‌اند.

سمت چپ نمودار دیدگاه اثبات‌گرایان و سمت راست نگاه ساختارگرا را نشان می‌دهد. توجه به هر دو دیدگاه می‌تواند نظام ارزش‌یابی متعادلی را که به یادگیری عمیق‌تر منجر می‌شود، پدید آورد.

پرل پاولسون^(۲) می‌گوید: «پوشه‌های شما یک داستان

مجموعه‌ی الکترونیک از شواهدی که نشان می‌دهد، روند یادگیری چگونه است [۴]؛ شواهدی مثل نوشته‌ها، عکس، فیلم، پروژه و مشاهدات مشترک دانش آموزان.

مجموعه‌ای از شواهد معتبر و متنوع که از مجموعه‌ی بزرگ‌تری (که همه‌ی فعالیت‌های یادگیری را در برمی‌گیرد) استخراج و انتخاب شده است و نشان می‌دهد دانش‌آموز در بازه‌ی زمانی مشخص چه چیز فراگرفته است. این مجموعه به طور هدفمند و بانديشه و تأمل انتخاب و جمع‌آوری می‌شود. [۵]

می‌گویند. هر چیزی را که به گفتن این داستان کمک می‌کند، در آن قرار دهید. [7]

همان‌گونه که در ابتدای بحث مطرح شد، براساس انواع نظریه‌ی یادگیری، پوشه‌های الکترونیک تنوع خواهند داشت. نکته‌ی جالب این است که بازار محصولات الکترونیک هم همه‌ی این تنوع‌ها را از نظر دور نداشته‌اند و اکنون شرکت‌های تولید نرم‌افزار، سیستم‌هایی را برای طراحی پوشه‌ی الکترونیک ارائه می‌دهند و ضمانت می‌کنند که نظرات متنوع کاربران را برآورده می‌سازند. نمونه‌ی چنین محصولاتی را در سایت «Chalk&Wire» می‌توانید ملاحظه کنید. عضویت در این سایت برای ۳۰ روز رایگان است. در معرفی آن آمده است: " کاربری ساده برای پوشه‌ی کار الکترونیک با سیستم ارزش‌یابی و... " [8].

عامل مهمی است. در زمان کوتاه، انتظار پوشه‌ی کاملی را نداشته باشید. البته هیچ زمانی برای کامل کردن پوشه کافی نیست!

در این مقاله روند شکل‌گیری پوشه‌ی الکترونیک و تنوع آن را در حوزه‌ی آموزش و پرورش بررسی کردیم. به امید آن که هر معلمی، با هر سطح مهارتی در به کارگیری رایانه، این شیوه‌ی آموزشی را هم تجربه کند. مسلماً به کارگیری پوشه‌ی الکترونیک در کلاس، برای ما که از پوشه‌ی کاغذی در ارزش‌یابی کمتر استفاده می‌کنیم، تجربه‌ای دشوار، اما ارزشمند است.

پی‌نوشت

1. Dr. Helen Barrett
- 2-Pearl & LPaulson

منابع

1. Jame Jacob son, eportfolio thinking, 2010.
2. www. eportfolio. lagcc.cuny.edu
3. jakie Miers, Magill primary School, 2005
4. Philipa Butler, Review Of the Literature On Portfolios, 2006.
5. Helen Barrett, 2004
6. Helen Barrett, Conflicting Paradigms in Electronic Portfolio Approaches, 2004
7. electronic portfolios. com/metaphors. html
8. www. chalk and wire. com

از هر روشی که برای تولید پوشه‌ی الکترونیک استفاده کنیم، باید چند نکته را حتماً مدنظر قرار دهیم:

- بیشترین سندی که دانش‌آموزان در پوشه قرار می‌دهند، عکس است.
- دانش‌آموزان به سادگی پوشه‌ی کار الکترونیک درست می‌کنند، اما نمی‌توانند بین محصول و کاربرد آن ارتباط برقرار کنند.
- محدودیت زمان در روند آماده‌سازی پوشه‌ی الکترونیک

